

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԸ

«ՀՈԳԵԲՈՒԺԱԿԱՆ ՕԳՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ» ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՔՈՒՄ
ՓՈՓՈԽՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԿԱՏԱՐԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ

ՀՈԳ-ՎԱԾ 1 «Հոգեբուժական օգնության մասին» Հայաստանի Հանրապետության 2004 թվականի մայիսի 25-ի ՀՕ- 80-Ն օրենքի /այսուհետ՝ օրենք/ 6-րդ հոդվածը շարադրել նոր խմբագրությամբ.

«ՀՈԳ-ՎԱԾ 6. ՀՈԳԵԿԱՆ ԽԱՆԳԱՐՈՒՄՆԵՐՈՎ ՏԱՌԱՊՈՂ ԱՆՁԱՆՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԸ»

1. Հոգեկան խանգարումներով տառապող անձանց հոգեբուժական օգնությունը երաշխավորվում է օրենքի, մարդասիրության և մարդու իրավունքների պաշտպանության սկզբունքների հիման վրա:

2. Հոգեկան խանգարումներ ունեցող անձինք ունեն Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությամբ սահմանված բոլոր իրավունքները և ազատությունները, բացառությամբ օրենքով սահմանված դեպքերի:

3. Հոգեբուժական կազմակերպությունում բուժվող հոգեկան խանգարումներ ունեցող անձինք, մասնավորապես իրավունք ունեն՝

1) հաստատելու նամակագրական կապ.

2) օգտվելու հեռախոսակապից.

3) հանդիպելու այցելուների հետ.

4) ունենալու և ձեռք բերելու առաջին անհրաժեշտության իրեր ու պարագաներ, օգտվելու անձնական հագուստից.

5) հաղորդակցվելու թերթերի և լրագրերի միջոցով.

6) կոչվելու իր անվամբ կամ ազգանվամբ.

7) օգտվելու սոցիալական ապահովության իրավունքից.

8) ստանալու իրավաբանական օգնություն.

9) օգտվելու անձնական անվտանգության ապահովման իրավունքից.

10) մայրենի կամ իրեն հասկանալի այլ լեզվով տեղեկություններ ստանալու իր իրավունքների, ազատությունների և պարտականությունների վերաբերյալ.

11) օգտվելու իր նկատմամբ բարեկիրթ, անձը չնվաստացնող վերաբերմունքից.

12) տալու համաձայնություն և ցանկացած փուլում հրաժարվելու բուժական մեթոդներից և միջոցներից, եթե դրանք կիրառվում են գիտական կամ փորձարարական նպատակներով, ուղեկցվում են լուսա-, տեսա- և կինոնկարահանումներով.

13) պահանջելու իր ընտրած հոգեբույժ մասնագետի մասնակցությունը սույն օրենքով նախատեսված հոգեբուժական հանձնաժողովի աշխատանքներին:

14) օգտվելու առողջության պահպանման իրավունքից, այդ թվում՝ ստանալու բավարար սնունդ, անհետաձգելի բժշկական օգնություն, ինչպես նաև զննության ենթարկվելու իր նախընտրած բժշկի կողմից սեփական միջոցների հաշվին.

15) հանգստի, ներառյալ՝ բացօթյա զբոսանքի կամ մարմնամարզության և ութժամյա գիշերային քնի իրավունքը, որի ընթացքում արգելվում է նրան ներգրավել բժշկական կամ այլ գործողություններում.

16) կնքելու քաղաքացիաիրավական գործարքներ, բացառությամբ քաղաքացիական օրենսդրությամբ սահմանված սահմանափակումների.

17) անձնական ընդունելության խնդրանքով դիմելու հոգեբուժական կազմակերպության ղեկավարին, դրա գործունեության նկատմամբ հսկողություն և վերահսկողություն իրականացնող մարմիններին.

18) հետազոտման, բուժման, դուրսգրման, օրենքով սահմանված իր իրավունքների պաշտպանության և ազատությունների խախտման վերաբերյալ դիմումներով, բողոքներով, անձամբ կամ պաշտպանի կամ օրինական ներկայացուցչի միջոցով դիմելու հոգեբուժական կազմակերպության ղեկավարին, նրա վերադաս մարմնին, դատարան, դատախազություն, մարդու իրավունքների պաշտպանին, պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններին, հասարակական միավորումներին և կուսակցություններին, զանգվածային լրատվության միջոցներին, ինչպես նաև մարդու իրավունքների և ազատությունների պաշտպանության միջազգային մարմիններին կամ կազմակերպություններին:

4. Հոգեբուժական կազմակերպությունում բուժվող հոգեկան խանգարում ունեցող անձինք իրազեկվում են իրենց իրավունքների, հոգեբուժական հաստատությունում գտնվելու նպատակի և պատճառների մասին՝ դրանց վերաբերյալ նշում կատարելով բժշկական փաստաթղթերում: Հոգեկան խանգարումներով տառապող անձանց իրավունքների իրազեկման թերթիկի ձևը հաստատում է առողջապահության ոլորտում լիազոր պետական մարմինը:

5. Հիվանդանոցային և արտահիվանդանոցային պայմաններում բուժվող հոգեկան խանգարումներով տառապող անձինք իրենց իրավունքներն իրականացնում են անձամբ կամ օրինական ներկայացուցչի միջոցով:

6. Հոգեկան խանգարումներով տառապող անձինք իրավունք ունեն քննվելու և վերաքննվելու բժշկատղիալական փորձաքննական հանձնաժողովների կողմից:

7. Սույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-5-րդ, 15-րդ (բացառությամբ հանգստի և ութամյա գիշերային քնի իրավունքի) և 16-րդ կետերով սահմանվող իրավունքները կարող են սահմանափակվել օրենքով կամ հետազոտող բժշկի կամ հոգեբուժական հանձնաժողովի կողմից, եթե դրանց իրականացումը վտանգ է ներկայացնում հիվանդի կամ հասարակության համար կամ, խոչընդոտում է բժշկական հետազոտությանը կամ փորձաքննությանը: Հոգեբուժական հանձնաժողովի կամ հետազոտող բժշկի կայացրած որոշումները պետք է լինեն պատճառաբանված և պարտադիր ամրագրվեն բժշկական փաստաթղթերում: Նշված հիմքերով իրավունքների սահմանափակման մասին սույն օրը իրագեկվում է հոգեկան հիվանդությամբ տառապող անձին և համապատասխան գրառում է կատարվում բժշկական փաստաթղթերում: Նշված հիմքերի վերացման դեպքում հոգեբուժական կազմակերպությունը պարտավոր է սույն օրը սահմանափակումների վերացման մասին տեղեկացնել հիվանդին՝ համապատասխան նշում կատարելով բժշկական փաստաթղթերում:

9. Հոգեբուժական կազմակերպությունում բուժվող հոգեկան խանգարումներով տառապող անձանց իրավունքների իրականացման ընթացակարգերը (այսուհետ՝ իրավունքների իրականացման ընթացակարգ) սահմանվում են սույն օրենքի բաղկացուցիչ մասը կազմող հավելվածով:

10. Հոգեբուժական կազմակերպությունում բուժվող հոգեկան խանգարումներով տառապող երեխաները ունեն սույն հոդվածի 3-րդ մասի 1-18-րդ կետերով ինչպես նաև «Երեխայի իրավունքների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքով նախատեսված իրավունքները:

11. Բուժման, հետազոտման, դուրսգրման հարցերով հոգեբուժական կազմակերպությանը դիմելու, ինչպես նաև սույն հոդվածի 3-րդ մասի 12-13-րդ և 18-րդ կետերով նախատեսված իրավունքներն իրականացնում է հոգեկան խանգարումներ ունեցող երեխայի օրինական ներկայացուցիչը:

12. Ոչ հոժարակամ /հարկադիր/ հոսպիտալացման կամ հոգեբուժական կազմակերպությունում գտնվելու ընթացքում հոգեբույժի որոշմամբ հոգեկան խանգարմամբ տառապող անձի նկատմամբ կարող են կիրառվել ֆիզիկական զսպման (գոտիներ, հատուկ հագուստներ) ու մեկուսացման միջոցներ, հանդարտացման բժշկական մեթոդներ, որոնց կիրառման ու տևողության մասին բժշկական փաստաթղթերում կատարվում է պատճառաբանված գրառում»:

ՀՈԳՎԱԾ 2.

Օրենքի 21-րդ հոդվածի 2-րդ մասը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ. «2. ընդհանուր հսկողության հոգեբուժական բաժանմունքում հոժարակամ (կամավոր) կարգով գտնվող հիվանդի դուրս գրումը կատարվում է հոգեբույժի եզրակացության հիման վրա կամ հիվանդի պահանջով, բացառությամբ սույն օրենքի 22-րդ հոդվածի առաջին մասով նախատեսված դեպքերի: Նշված դեպքերում հոգեբուժական կազմակերպության տնօրենը սույն օրենքի 22-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված կարգով դիմում է դատարան: Դուրսգրումից առաջ հոգեբուժական կազմակերպության տնօրենը գրավոր ծանուցում է հիվանդի օրինական ներկայացուցչին՝ ծանուցագրում նշելով դուրսգրման օրը և ժամը»:

ՀՈԳՎԱԾ 3.

Օրենքի 22-րդ հոդվածը շարադրել հետևյալ խմբագրությամբ
«ՀՈԳՎԱԾ 22. ՈՉ ՀՈՒՄԱՐԱԿԱՄ /ՀԱՐԿԱԴԻՐ/ ՀՈՍՊԻՏԱԼԱՑՄԱՆ ԿԱՐԳԸ

1. Հոգեկան խանգարումներով տառապող անձն առանց իր կամ օրինական ներկայացուցչի համաձայնության կարող է հոսպիտալացվել հոգեբուժական հանձնաժողովի կողմից պարտադիր հետազոտվելուց հետո, եթե

1) նա վտանգ է ներկայացնում իր կամ այլ անձանց համար, կամ
2) բուժում չիրականացնելը, կամ բուժումը դադարեցնելը կարող է վատթարացնել հիվանդի առողջական վիճակը:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված դեպքերում հոգեբուժական հանձնաժողովի կողմից հոսպիտալացման մասնագիտական հիմնավորվածությունը հաստատելու դեպքում համապատասխան հոգեբուժական կազմակերպության տնօրենը հոգեկան խանգարումներով տառապող անձի կողմից բուժումից հրաժարվելու, կամ բուժումը դադարեցնելու պահանջ ներկայացնելու պահից 72 ժամվա ընթացքում դիմում է դատարան՝ Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 30-րդ գլխով սահմանված կարգով անձին հոգեբուժական հիվանդանոցային ոչ հոժարակամ (հարկադիր) բուժման ենթարկելու համար:

ՀՈԳՎԱԾ 4.

Ուժը կորցրած ճանաչել օրենքի 23-րդ հոդվածը:

ՀՈՂ-ՎԱԾ 5.

Սույն օրենքն ուժի մեջ է մտնում հրապարակման օրվան հաջորդող 10-րդ օրը:

ԱՄՓՈՓԱԹԵՐԹ

««Հոգեբուժական օգնության մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքի նախագծի վերաբերյալ առաջարկությունների մասին

Առաջարկության հեղինակը	Հոդվածը, կետը, ենթակետը	Առաջարկության բովանդակությունը	Առաջարկության վերաբերյալ հեղինակի եզրակացությունը
ՀՀ Կառավարություն	ա. 1-ին հոդված, 3-րդ մաս բ. 1-ին հոդված, 8-րդ մաս	<p>1. 1-ին հոդվածով ներկայացվող գործող 6-րդ հոդվածի նոր խմբագրության՝ ա/ 3-րդ մասով սահմանվող իրավունքները վերապահվել են բացառապես ընդհանուր հսկողության հոգեբուժական բաժանմունքում բուժվող հիվանդներին, այնինչ այդ իրավունքները պետք է սահմանվեն հոգեբուժական կազմակերպությունում բուժվող բոլոր հիվանդների համար: Բ/ 8-րդ մասով իրավունքների մի այլ խումբ վերապահվել է բացառապես առանց իր կամ իր ներկայացուցչի հոսպիտալացվող անձանց, մինչդեռ դրանց գերակշռող մեծամասնությունը պետք է վերապահվի հոգեբուժական կազմակերպությունում գտնվող հոգեկան խանգարումներով տառապող անձանց օրինակ՝ ոչ հոժարակամ հոսպիտալացվող անձն ունի անձը չնվաստացնող վերաբերմունքի իրավունք, իսկ ընդհանուր հսկողության բաժանմունքում գտնվող անձը՝ ոչ:</p> <p>Առաջարկվում է հոդվածն ամբողջովին վերախմբագրել՝ հոգեկան խանգարումներով տառապող անձանց իրավունքները սահմանելով առանց տարանջատման, իսկ այն իրավունքները, որոնք կարող են ծագել հատուկ հանգամանքներով՝ սահմանել առանձին դրույթով:</p>	<p>1. Առաջարկությունն ընդունվել է : Նախագծի 1-ին հոդվածով օրենքի 6-րդ հոդվածի նոր խմբագրության մեջ հոդվածի 3-րդ, 4-րդ , 11-րդ մասերում «Ընդհանուր հսկողության հոգեբուժական բաժանմունքում» բառերը փոխարինվել են «Հոգեբուժական կազմակերպությունում» բառերով:</p> <p>8-րդ մասի 1-12 կետերի դրույթները , բացառությամբ 4-ի և 8-ի շարադրվել են 3-րդ մասում: 8-րդ կետը չի ընդգրկվել, քանի որ բովանդակային առումով այն ներառվում է 3-րդ մասի 1-3-րդ և 5-րդ կետերում, իսկ 4-րդ կետը շարադրվել է հոդվածի 8-րդ մասով /ներկայիս 3-րդ մասի 18-րդ կետում, որը խմբագրվել է նախագծի 3-րդ մասի 17-րդ կետի հետ, իսկ 18-րդ կետը մտել է նոր համարակալմամբ որպես 17-րդ կետ/:</p> <p>Համապատասխան փոփոխություններ են կատարվել հոդվածի 10-րդ, 11-րդ և 12-րդ մասերում /ներկայիս 9-րդ, 10-րդ և 11-րդ մասեր/:</p>
	2-րդ հոդված	<p>2. Նախագծի 2-րդ փոփոխվող հոդվածով 21-րդ հոդվածը «հիման վրա» բառերից հետո լրացնել «կամ» բառով, քանի որ նորմն առաջարկվող խմբագրությամբ սահմանելու դեպքում ընդհանուր հսկողության բաժանմունքում հոժարակամ կարգով գտնվող հիվանդը կարող է դուրս գրվել բացառապես իր պահանջով: Այնինչ, հնարավոր են դեպքեր, երբ հիվանդը հետագա բուժման անհրաժեշտություն չունենա, սակայն չպահանջի իրեն դուրս գրել: Նման իրավիճակներից խուսափելու համար անհրաժեշտ է նախագծի 2-րդ հոդվածով սահմանել հիվանդի՝ բժշկի</p>	<p>2. Առաջարկությունն ընդունված է: Նախագծում կատարվել է համապատասխան փոփոխություն:</p>

		եզրակացության հիման վրա դուրսգրման հնարավորությունը:	
	Նախագծի վերնագիր	3. Վերնագրից հանել «և լրացումներ» բառերը, քանի որ նախագծում լրացումներ չեն կատարվել:	3. Առաջարկությունն ընդունված է: Նախագծում կատարվել է համապատասխան փոփոխություն:
ՀՀ ԱԺ պատգամավորներ Ա. Բաբլոյան Մ. Մինասյան	1-ին հոդվածի 12-րդ մաս	1-ին հոդվածով ներկայացվող գործող 6-րդ հոդվածի նոր խմբագրության 12-րդ մասով նախատեսվող դրույթները երեխայի իրավունքների իրականացումը բացառապես դրված է հոգեկան խանգարում ունեցող երեխայի օրինական ներկայացուցչի վրա, մինչդեռ այդ իրավունքների գերակշռող մեծամասնությունը երեխան կարող է իրականացնել ինքնուրույն: Առաջարկվում է վերանայել այդ դրույթները և համապատասխան փոփոխություններ կատարել նախագծում:	4. Առաջարկությունն ընդունված է: